

O koedukaciji u odgoju i obrazovanju

Sylvie Rayna

Premda je koedukacija činjenična realnost, demokratsko sudjelovanje ostaje mogući način veće otvorenosti ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Aktivno sudjelovanje u mnogim ustanovama dovodi do uzajamnog učenja, ali je jasno da zahtijeva određene preduvjete, posebno one koji će osnažiti sve sudionike procesa.

Što znači odgoj i obrazovanje

Premda ovaj pojam možemo različito definirati, jedno je sigurno: ne može se odvijati bez suradnje. (Brougère, 2010.) Doista, nitko ne može negirati da je to dvosmjernan proces, da učimo i poučavamo na različite načine, izravne i neizravne, formalne i neformalne, učimo od različitih bliskih i dalekih ljudi i iz

“ *Mi svakog trenutka nešto učimo [...]. Umnogome su nas oblikovala sva naša iskustva.* ”

Paul Valéry, *Variété*

Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja su stoga mjesta koedukacije u kojima djeca ne rastu, ne socijaliziraju se i ne uče u samoći. To su mjesta koja pretpostavljaju fizički, kulturni i socijalni kontekst u kojem nastaje temeljni proces: proces sudjelovanja (Brougère, 2009.). Oblici i stupanj sudjelovanja, koji ovise o situacijskim mogućnostima različitih protagonista ali i o njihovoj stvarnoj angažiranosti (Billett, 2004.), kreiraju različite tipove sustava u kojima se odgojno-obrazovni proces odvija.

Demokratski pristup koedukaciji

Dimenzije i politički ulog procesa koedukacije pojašnjeni su novim paradigmama s mišlju da se ustanove ranog odgoja i obrazovanja *ponovno promisle* kao kontekst za lokalne demokracije sudjelovanja (Dahlberg i Moss, 2001.). Ove nove paradigme propituju odnos moći između odraslih i djece ili između stručnog i laičkog znanja (znanja profesionalca i onog koje posjeduju članovi obitelji) koji obilježava interpersonalne odnose (Musatti i Rayna, 2010.). Unaprijed utvrđene definicije pozicija i uloga dodijeljenih međusobno ili jedni drugima zamijenjene su raspravama, pregovorima i razmjenom. Premda je ova opcija, koja je temeljena na pilot-iskustvima, osobito u Italiji jedna od glavnih preporuka istraživanja europskih institucija i međunarodnih organizacija, ne možemo je tako često prepoznati u praksi. Razlike između kulture roditelja, profesionalaca i djece, kao i

različitih bliskih i dalekih izvora.

Ako se stavimo na mjesto male djece i brojnih iskustava kroz koja prolaze u svom učenju, možemo uočiti složen splet socijalnih interakcija koje se odvijaju između glavnih likova: roditelja, odgajatelja i vršnjaka (vertikalne interakcije između odraslih i djece, ali i horizontalne među djecom ili među odraslima). Prostor koji odrasli kreiraju za djecu, kulturni poticaji koje im nude (igračke, knjige i sl.), poruke iz medija i slično, također su čimbenici koji pridonose procesu odgoja i obrazovanja, koedukaciji. Iza tih aktera, njihova glasa i kulturnih proizvoda vidimo vrijednosti, norme i diskurse uvažavajućeg socijalnog i profesionalnog konteksta, kao i konteksta društva u cjelini.

razlike unutar tih kultura, obično se vrednuju hijerarhijskim prikazom koji se nikada ne propituje. Sve veća multikulturalnost naših društava koja je rezultat svima poznate migracije bez presedana čini da sudjelovanje prestaje biti lak izbor. Sastavljanjem popisa ciljeva koedukacije unutar koncepcije brige o sebi, o drugima i o svijetu (Tronto, 2009.) i usvajanjem etike 'susreta' (Lévinas, 1986.) i 'načela gostoprimstva' (Derrida, 2001.), otvaraju se putovi zajedničkog 'pri/davanja značenja' (Dahlberg, Moss i Pence, 1999.), koji impliciraju potrebu svladavanja brojnih granica.

Učenje od drugih

Mobiliziranje potrebnih osobnih i profesionalnih resursa olakšava se širenjem i razmjenom teorijskih i praktičnih alata razvijenih u različitim kontekstima, poput onih koje su ponudili Michel Vandebroek (2005.) i DECET mreža. Primjer

su dva iskustva pariškog multikulturalnog konteksta čija je nedavna transformacija, katalizirana uz pomoć ovih alata te usklađena s osobnim idejama profesionalaca, omogućila oživotvorenje vizija i pretvorbu paradigme (umjesto 'za' obitelji na 'sa' obiteljima), čime se pridonijelo dobiti i harmoničnom odnosu među djecom, roditeljima i odgajateljima (Callaud, 2013.; Coste et al., 2013.). Njeguje se međusobno učenje, zajedničko kreiranje značenja na temelju usporedbe iskustava i refleksija, te razmjena emocija kroz različite oblike sudjelovanja u kontekstu specifičnih uvjeta pojedinih ustanova. To može biti kroz lokalne mreže i one šire koje okupljaju odgajatelje, istraživače i druge ključne partnere: posebno umjetnike, koji kao da imaju ulogu prenositelja neformalnog učenja u kojem dijalog više glasova otkriva i cirkularno pokreće nove elemente. Uzmimo za primjer *Gruppo Nazionale Nidi e Infanzia*

talijanskog nositelja kulture participativnog sudjelovanja u ranom odgoju i obrazovanju.

Participacija u studijskim posjetima još je jedan primjer promjene načina *viđenja* i *činjenja*. Bilo da idemo u posjet ili ugošćujemo, obje strane uče iz susreta, kroz čuđenje i iznenađenje. Na više lokalnoj razini, zajednički pedagoški i kulturni projekti bliskih institucija (vrtića, škola, knjižnica, društvenih centara) i roditelja mogu biti važan kontekst uzajamnog učenja. Presudan preduvjet kreativnosti takvih okruženja leži u pedagoškoj koordinaciji i popratnim sadržajima, zamišljenim poput kolegijalnog tijela koje je otvoreno za nove mogućnosti i osnaživanje svih sudionika. Takav je primjer predškolske ustanove u Belgiji koju opisuje Florence Pirard (2011.).

Literatura

- Billett, S. (2004.): *Working participatory practices*, Journal of Workplace Learning, 16 (5/6), 312-324.
- Brougère, G. (2009.): *Vie quotidienne et apprentissage*. U: G. Brougère & A. L. Ulman (eds.) *Apprendre de la vie quotidienne*, Paris, PUF.
- Brougère, G. (2010.): *La coéducation en conclusion*. U: S. Rayna, M.N. Rubio & H. Scheu (eds.) *Parents-professionnel : la coéducation en questions*, Toulouse, Érès.
- Callaud, A. (2013.): *Pour ou avec les familles? Expériences d'un jardin maternel*. U: S. Rayna & C. Bouve (eds.) *Petite enfance et participation: un accueil démocratique*, Toulouse, Érès.
- Coste, S. & al. (2013.): *A la halte garderie, accueillir la diversité*. U: S. Rayna & C. Bouve (eds.) *Petite enfance et participation: un accueil démocratique*, Toulouse, Érès.
- Dahlberg, G. & Moss, P. (2005.): *Ethics and Politics in Early Childhood Education*, London, Routledge.
- Dahlberg, G., Moss, P. & Pence, A. (1999.): *Beyond Quality in Early Childhood Education and Care: Postmodern Perspectives*, Falmer Press.
- Derrida, J. (2001.): *De l'Hospitalité. Autour de Jacques Derrida*. Paris, La passe du vent.
- Lévinas, E. (1982.): *Éthique et infini*. Le Livre de poche.
- Musatti, T. & Rayna, S. (2010.): *Parents-professionnelles: Rapports de pouvoir, savoirs sur la petite enfance et relations interpersonnelles en crèches*. U: G. Brougère (ed.) *Parents, professionnels et savoirs au préscolaire*, Bruxelles, P. Lang.
- Pirard, F. (2011.): *From the curriculum framework to its dissemination: the accompaniment of educational practices in care facilities for children under three years*. European Early Childhood Education Research Journal, 9 (2), 253-266.
- Tronto, J. (1993.): *Moral Boundaries: A Political Argument for an Ethic of Care*. Routledge.
- Vandebroek, M. (2005.): *Éduquer nos enfants à la diversité*, Toulouse, Érès.

Sylvie Rayna, predavačica na Francuskom institutu obrazovanja u Lyonu i na Sveučilištu u Parizu. srayna@wanadoo.fr